

PRZEMYSŁOWY INSTYTUT AUTOMATYKI I POMIARÓW
MERA-PIAP
Al. Jerozolimskie 202 02-222 Warszawa Telefon 23-70-81

Zakład Pomiaru Parametrów Przepływu

442

BE40

Główny wykonawca mgr inż. Tadeusz Moliński

Wykonawcy ■ inż. Marek Kowalski

Konsultant mgr inż. Stanisław Kołodziejski

Nr zlecenia 1029

Wstępne prace badawczo-rozpoznawcze dla układów pomiarowych ciągników rolniczych.

Etap 2. Opracowanie założeń techniczno-ekonomicznych.

Część b. Paliwomierz /licznik przepływu, wskaźnik l/h/

Zleceniodawca Zakład Doświadczalny Ciągników Rolniczych "URSUS"

Pracę rozpoczęto dnia lipiec 1986

zakończono dnia 86.10.30

Kierownik Zakładu

mgr inż. St. Kołodziejski

Praca zawiera:

Rozdzielnik - ilość egz:

stron 11

Egz. 1 BOINTE

rysunków

Egz. 2 URSUS

fotografii

Egz. 3 ORC

tabel

Egz. 4 URSUS

tablic 1

Egz. 5 DPQ

załączników

Egz. 6 DPP

Egz. 7 OBN

Nr rejestr. 5669/6

Analiza deskryptorowa

PRYZRZADY POMIAROWE CIAGNIKÓW ROLNICZYCH
ZAŁOŻENIA TECHNICZNE

Analiza dokumentacyjna

Założenia techniczno-ekonomiczne przepływomierza
zliczającego ze wskaźnikiem chwilowego przepływu
w l/h.

Tytuły poprzednich sprawozdań

UKD

MERA-PIAP/TW 331/78 5000

Spis treści

1. Przedmiot opracowania
2. Nazwa i symbol wyrobu
3. Przeznaczenie i zakres stosowania
4. Uzasadnienie podjęcia prac badawczo-rozpoznawczych
  - 4.1. Uzasadnienie merytoryczne
5. Podstawowa charakterystyka techniczno-eksploatacyjna
  - 5.1. Dane eksploatacyjne
  - 5.2. Funkcje spełniane przez przedmiot opracowania
  - 5.3. Sposób realizacji poszczególnych funkcji
  - 5.4. Wymagania techniczne
    - 5.4.1. Warunki pracy
    - 5.4.2. Budowa
    - 5.4.3. Wymagania ogólne
    - 5.4.4. Wymagania konstrukcyjne
6. Program rozwoju konstrukcji
  - 6.1. Analiza potrzeb rynkowych
  - 6.2. Ocena możliwości eksportu
  - 6.3. Wielkość produkcji
7. Wykonawca
  - 7.1. Modeli
  - 7.2. Prototypów, serii próbnej i produkcji seryjnej
8. Wstępna analiza techniczno-ekonomiczna
  - 8.1. Potrzeby materiałowe z importu
  - 8.2. Nakłady na etapy badawczo-rozwojowe / B + R /
  - 8.3. Nakłady na etapy wdrożeniowe / W /
  - 8.4. Łączne nakłady na etapy technicznego przygotowania produkcji
9. Analiza ekonomiczna opłacalności produkcji /okres zwrotu nakładów, przewidywany zysk/
10. Wstępne rozeznanie patentowe
11. Harmonogram prac konstrukcyjnych i technologicznych, przygotowania i uruchomienia produkcji
12. Wnioski i uwagi końcowe

Przepływomierz zliczający ze wskaźnikiem
chwilowego przepływu oleju napędowego w l/h

Etap 2b - Paliwomierz /licznik przepływu, wskaźnik l/h/

Założenia techniczno-ekonomiczne

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszych założeń są wymagania techniczne, wytyczne do opracowania konstrukcji i wstępna analiza ekonomiczna uwarunkowań uruchomienia produkcji przepływomierza zliczającego ze wskaźnikiem chwilowego przepływu w l/h/.

2. Nazwa i symbol wyrobu

Urządzenie skonstruowane zgodnie z niniejszymi założeniami będzie nosiło nazwę : "Przepływomierz zliczający i wskazujący chwilowy przepływ oleju napędowego".

3. Przeznaczenie i zakres stosowania

Przepływomierz zliczający ze wskaźnikiem chwilowego przepływu będący przedmiotem niniejszych założeń jest przeznaczony do ciągników rolniczych dużej mocy i będzie stanowił podstawowe wyposażenie, opracowywanego równolegle, zestawu wskaźników. Możliwe jest zastosowanie przepływomierza zliczającego do innych typów ciągników rolniczych i maszyn roboczych pod warunkiem zgodności zasadniczych parametrów układów zasilania paliwem.

4. Uzasadnienie podjęcia prac badawczo-rozpoznawczych

4.1. Uzasadnienie merytoryczne

Nowa generacja ciągników rolniczych dużej mocy, których uruchomienie produkcji jest przygotowywane, wymaga dużej ilości układów pomiarowych, sygnalizacyjnych i kontrolnych.

Wymagi racjonalnej gospodarki paliwami i ekonomicznej eksploatacji maszyn roboczych w tym ciągników rolniczych, spowodowały konieczność wyposażenia nowych ciągników rolniczych w urządzenia do bieżącej kontroli przepływu paliwa i zliczania paliwa zużytego przez silnik. Urządzenia tego typu nie są produkowane w kraju jak również w krajach obozu socjalistycznego, Celowe i uzasadnione jest więc opracowanie konstrukcji i uruchomienie produkcji przepływomierzy zliczających z zastosowaniem do ciągników rolniczych.

5. Podstawowa charakterystyka techniczno-eksploatacyjna

5.1. Dane eksploatacyjne

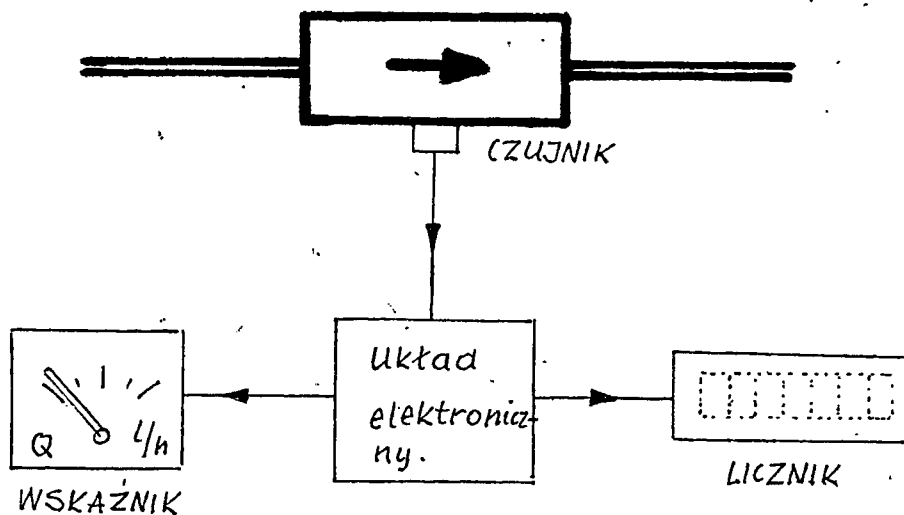
Zamawiający podał następujące ogólne dane eksploatacyjne dotyczące czujników i wskaźników :

- znamionowe napięcie zasilania		12 V =
- wytrzymałość temperaturowa:		
	wskaźnika	-40°C + +70°C
	czujnika	-40°C + +100°C
- odporność temperaturowa:		
	wskaźnika	-25°C + +70°C
	czujnika	-25°C + +100°C
- dokładność pomiaru strumienia objętości		±6%
- trwałość		10 000 motogodzin
- odporność na drgania:		
	częstotliwość	20 + 300 Hz
	przysp.:	15g - czujnik 10g - wskaźnik
- przyłącza elektryczne :		końcówka "C" wg BN-7.1/3689-02
- stopień ochrony bez przyłączy elektrycznych:		czujnik JP65 wskaźnik JP54
- kąt pracy wskaźnika		45° ±30°

Ww. dane nie precyzują parametrów eksploatacji czujnika i licznika objętości zużytego paliwa

5.2. Funkcje spełniane przez przedmiot opracowania

Rysunek 1 przedstawia schemat funkcjonalny urządzenia będącego przedmiotem niniejszych założeń - przepływomierza zliczającego.

RYS.1

Czujnik przepływu z przetwornikiem pomiarowym mierzy objętość paliwa i przetwarza ją dzięki przetwornikowi pomiarowemu na ciąg sygnałów o częstotliwości proporcjonalnej do strumienia objętości paliwa.

Układ elektroniczny /miernik/ - kształtuje odpowiednio sygnały wejściowe z przetwornika pomiarowego i steruje dwutorowo wskaźnikiem przepływu chwilowego Q /l/h/ i licznikiem sumarycznej objętości zużytego paliwa.

Wskaźnik Q - wskazuje w /l/h/ aktualny /chwilowy/ przepływ paliwa pobieranego przez silnik.

Licznik - wskazuje sumę objętości /l/ paliwa pobranego przez silnik.

5.3. Sposób realizacji poszczególnych funkcji

Z uwagi na brak szczegółowych danych i wymagań odnośnie układu zasilania sposób realizacji funkcji /szczególnie odnośnie czujnika przepływu i układu elektronicznego/ przedstawiono w formie uproszczonej.

Czujnik przepływu

Założono, że po uzyskaniu od Zamawiającego danych odnośnie układów zasilania i wymagań stawianych przepływomierzowi zliczającemu, zostaną wytypowane konkretne rozwiązania konstrukcyjne czujników do bliższej analizy ich przydatności w opracowywanym urządzeniu. O wyborze konkretnego rozwiązania konstrukcyjnego powinny zdecydować wstępne badania modeli funkcjonalnych zainstalowanych na rzeczywistym obiekcie - ciągniku rolniczym.

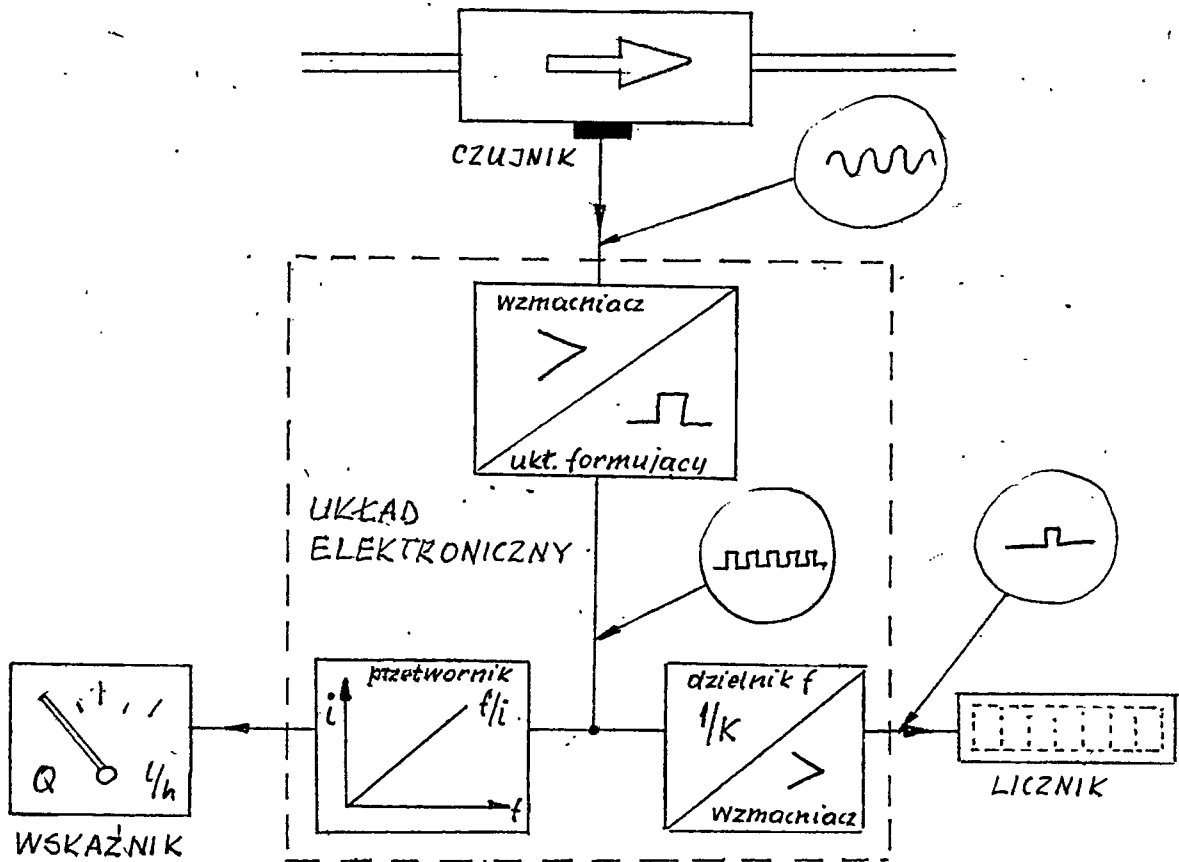
Analiza ogólnych danych eksploatacyjnych zamieszczonych w pkt.

5.1. prowadzi do następujących wniosków :

- czujnik przepływu przeznaczony do przepływomierza zliczającego powinien zapewniać pomiar objętości paliwa z dokładnością nie mniejszą niż $\pm 2,5\%$ w całym zakresie pomiarowym,
- pożądane jest aby czujnik przepływu osiągnął ww. dokładność w warunkach zmiennej lepkości oleju napędowego /zmiany temperatury -25°C + $+100^{\circ}\text{C}$ /,
- czujnik przepływu musi być odporny na drgania podane w pkt. 5.1 i być niewrażliwy na wpływy zewnętrzne /zanieczyszczenia, pola magnetyczne, elektryczne itp./.

Układ elektroniczny /miernik/

Ogólną zasadę działania zasadniczych zespołów układu elektronicznego przedstawia rys. 2.

Rys. 2

Sinusoidalne sygnały wejściowe z przetwornika pomiarowego są wzmacniane i kształtowane w układzie formującym sygnał wejściowy, następnie w oddzielnych torach kształtowane są sygnały wyjściowe. W torze wskaźnika Q następuje przetworzenie częstotliwości na sygnał prądowy niezbędny do uruchomienia miernika logometrycznego. W torze licznika znajduje się dzielnik częstotliwości i wzmacniacz kształtujący impulsy prostokątne sterujące elektromechanicznym licznikiem objętości.

Wskaźnik

W zestawach wskaźników i deskach rozdzielczych pojazdów stosowane są jako urządzenia wskazujące mierniki magnetoelektryczne lub termoelektryczne. Przy czym najczęściej występują mierniki magnetoelektryczne ilorazowe /logometry/. Spełniają one wszystkie wymagania stawiane wskaźnikom instalowanym w kabinie kierowcy /operatora/ takie jak odporność na drgania, temperaturę, są trwałe i zapewniają wystarczającą dokładność wskazań w szerokim zakresie kątowym rzeczywistego położenia pracy.

Założone, że w przepływomierzu zliczającym jako wskaźnik chwilowego natężenia przepływu zostanie zastosowany miernik magnetoelektryczny ilorazowy /logometr/. Należy się jednak liczyć z koniecznością opracowania nowej konstrukcji spełniającej zaostżone wymagania eksploatacyjne i szczególnie dotyczące odporności na drgania /10 g/ i przewidywanego kąta pracy / $45^{\circ} \pm 30^{\circ}$ /.

Produkowane w MERA-PAFAL samochodowe mierniki logometryczne wg licencji FIAT nie spełniają tych warunków i nie nadają się do zaadotowania w opracowywanym urządzeniu.

Licznik

Zakłada się adaptację dostępnego licznika firmy VEB MASSINDUSTRIE WERDAU NRD polegającą na opracowaniu konstrukcji obudowy licznika umożliwiającej jego zainstalowanie w kabinie kierowcy. W obudowie licznika mógłby być umieszczony również układ elektroniczny /miernik/ przepływomierza.

5.4. Wymagania techniczne

5.4.1. Warunki pracy

Ogólne warunki pracy przepływomierza podano w pkt. 5.1. Czujnik, przepływ, wskaźnik i licznik muszą być przystosowane do zainstalowania i pracy na ciągniku rolniczym; muszą spełniać wymagania metrologiczne w warunkach eksploatacji ciągnika. Szczegółowe dane odnośnie usytuowania, mocowania i specjalnych zabezpieczeń zostaną określone po otrzymaniu od Zamawiającego schematu instalacji zasilania.

Założono, że czujnik przepływu będzie instalowany w przedziale silnikowym ciągnika i montowany na sztywnych przewodach instalacji zasilania. Wobec powyższego będzie podlegał narażeniom jak w pkt. 5.1 - Układ elektroniczny /miernik/ zostanie zablokowany we wspólnej obudowie z licznikiem objętości i będzie instalowany w kabinie kierowcy.

- Wskaźnik chwilowego przepływu będzie stanowił wyposażenie standardowe zestawu wskaźników.

5.4.2. Budowa

Budowa zasadniczych zespołów przepływomierza zliczającego została opisana w pkt. 5.3.

5.4.3. Wymagania ogólne

Przepływomierz zliczający powinien spełniać wymagania stawiane współczesnym urządzeniom podobnego typu produkowanym przez czołowe firmy światowe oraz wymagania ogólne zawarte w normie PN-85/S-76001 Pojazdy silnikowe. Wyposażenie elektryczne. Ogólne badania i wymagania.

Z uwagi na przewidywane warunki pracy i znaczenie jakie ma stosowanie przepływomierza w ciągniku rolniczym do najistotniejszych wymagań należy zaliczyć:

- dokładność i powtarzalność w całym zakresie pomiarowym
- odporność na wibracje i drgania
- trwałość i niezawodność
- niewrażliwość na zakłócenia zewnętrzne
- zabezpieczenie przed ingerencją z zewnątrz toru zliczającego

5.4.4. Wymagania konstrukcyjne

W konstrukcji przepływomierza powinny być w maksymalnym stopniu wykorzystane materiały, podzespoły i elementy krajowe, nie powinny zostać naruszone obce prawa wyłączne; powinna być zapewniona całkowita zamienność części przy produkcji seryjnej, powinny zostać ograniczone do niezbędnego minimum materiały, elementy, zespoły z importu. Konstrukcja przepływomierza powinna zapewniać osiągnięcie parametrów metrologicznych i właściwości eksploatacyjnych uzyskiwanych przez znanych producentów zagranicznych.

6. Program rozwoju konstrukcji

6.1. Analiza potrzeb rynkowych

Określona przez Zamawiającego docelowa wielkość produkcji ciągników rolniczych dużej mocy wynosi 40 tys. sztuk rocznie. Zakładając wyposażenie każdego egzemplarza ciągnika w przepływomierz zliczający, 5% rezerwę zapewniającą właściwą eksploatację /części zamienne/ oraz przewidując możliwość zastosowania tego typu urządzeń w innych maszynach rolniczych i roboczych - wzrost zapotrzebowania o 15%, można oszacować docelowe potrzeby krajowe w wysokości 48 tys. szt. rocznie.

6.2. Ocena możliwości eksportu

Wielkość i kierunki eksportu przepływomierzy zliczających zależne są od możliwości eksportowych ciągników, bo ww. przepływomierze stanowią ich standardowe wyposażenie.

Z uwagi na fakt, że tego typu urządzenia nie są produkowane w krajach RWPG należy liczyć się z możliwością eksportu kompletnych zespołów pomiarowych lub samych czujników przepływu do krajów obozu socjalistycznego. Może to nastąpić po opanowaniu seryjnej produkcji przepływomierzy zliczających i wytworzeniu niezbędnej rezerwy zabezpieczającej prawidłową eksploatację urządzeń znajdujących się w ruchu. Wszelkie działania w kierunku eksportu ww. urządzeń muszą być poprzedzone dokładnymi badaniami czystości patentowej rozwiązania docelowego.

6.3. Wielkość produkcji

Wielkość produkcji podana w pkt. 6.1 nie uwzględniała ewentualnego eksportu przepływomierzy - jest więc wielkością minimalną. Można założyć, że wielkość produkcji ustali się w kilka lat po jej uruchomieniu na wysokości 100 tys. szt. rocznie.

7. Wykonawca

7.1. Modeli

Przewiduje się, że wykonawcą modeli w tym także modeli funkcjonalnych będzie MERA-PIAP przy współdziałaniu producenta logometrów i zestawu wskaźników.

7.2. Prototypów, serii próbnej i produkcji seryjnej

Jak wynika z pkt 4.2. przepływomierze zliczające do oleju napędowego nie są w kraju produkowane. Ustalenie więc, na obecnym etapie pracy, docelowego producenta jest praktycznie niemożliwe.

8. Wstępna analiza techniczno-ekonomiczna

8.1. Potrzeby materiałowe z importu

Przyjęty w pkt. 5.3. sposób realizacji poszczególnych funkcji w przepływomierzu i doświadczenia producentów zastosowanych w rozwiązaniu docelowym dostępnych podzespołów wskazują, że należy liczyć się z koniecznością importu następujących elementów :

- osi ze stali Sandwik 17APD
- taśmy na magnesy trwałe z materiału DERFLEX 300
- panewek mineralnych f-my MERKURIA
- liczników MASSI

Pozostałe podzespoły, elementy i materiały przepływomierza są produkowane w kraju.

8.2. Nakłady na etapy badawczo-rozwojowe /B+R/

W punkcie 11 umieszczono tablicę 1, w której zestawiono przewidywane etapy prac naukowo-badawczych z podaniem szacunkowych nakładów na ich realizację.

Podane w tablicy 1 dane określono zakładając opracowanie i uruchomienie produkcji zunifikowanego logometru spełniającego wymagania wg punktów 5.1; 5.4.3 i 5.4.4. Dlatego też do etapu 1 dodano nakłady niezbędne do przystosowania logometru do pracy w układzie paliwomierza, a nakłady łączne /Ktpp/ na prace /B + R/ + W powiększono o kwotę 5 mln zł stanowiącą 1/4 kosztu opracowania i uruchomienia produkcji logometru zunifikowanego. Logometr będzie w projektowanym zestawie wskaźników użyty jako wskaźnik poziomu paliwa, wskaźnik ciśnienia oleju, wskaźnik temperatury wody i wskaźnik chwilowego przepływu paliwa.

Sumaryczne nakłady na etapy naukowo-badawcze wg wyżej podanego zestawienia wynoszą 23 mln zł.

8.3. Nakłady na etapy wdrożeniowe /W/

W związku z brakiem, na obecnym etapie pracy, docelowego producenta przepływomierzy zliczających nakłady na etapy wdrożeniowe określono szacunkowo zakładając, na podstawie własnego rozeznania w branży, koszt roboczo-godziny konstrukcyjnej - 1200 zł, narzędziowej - 1600 zł i produkcyjnej - 1000 zł. Stawkę godzinową w PIAP przyjęto w wysokości 1200 zł.

Przewidywane etapy prac wdrożeniowych wraz z szacunkowymi nakładami na ich realizację podano w drugiej części Harmonogramu prac /pkt. 11/ Tablica 1.

Łączne nakłady na etapy wdrożeniowe określone przy założeniach jak wyżej wynoszą 55 mln zł.

8.4. Łączne nakłady na etapy technicznego przygotowania produkcji

Łączne nakłady na techniczne przygotowanie produkcji stanowią sumę nakładów na prace /B + R/ + W i wynoszą :

$$K_{tpp} = 23 + 55 = 78 \text{ mln zł}$$

Zgodnie z wyjaśnieniem zawartym w pkt. 8.2. należy do wyżej podanych nakładów dodać 5 mln zł - wartość stanowiącą 1/4 kosztu opracowania i uruchomienia produkcji logometru zunifikowanego.

Sumaryczne nakłady wyniosą więc :

$$K_{tpp} = 78 + 5 = 83 \text{ mln zł}$$

M

9. Analiza ekonomiczna opłacalności produkcji /okres zwrotu nakładów, przewidywany zysk/

Wstępnie założono, że określona w pkt. 6 docelowa wielkość produkcji zostanie osiągnięta w przeciągu czterech lat wzrastając następująco :

1991 r.	-	1.000 szt.
1992 r.	-	12.000 szt.
1993 r.	-	28.000 szt.
1994 r.	-	48.000 szt.

Produkcja w latach następnych może ulec zwiększeniu na skutek wzrostu zapotrzebowania na przepływomierze zliczające wynikające z zastosowania ich w innych /~~prz~~ poza ciągnikami/maszynach rolniczych i roboczych, oraz z możliwości eksportu do krajów RWPG. Wzrost produkcji spowoduje korzystną zmianę efektów ekonomicznych.

Koszt własny wyrobu można obliczyć ze wzoru :

$$K = \frac{K_{tp} + K_i}{p} + R + M \quad /zł/szt/$$

gdzie :

- K - koszt własny wyrobu
- K_{tp} - sumaryczne nakłady na techniczne przygotowanie produkcji
- K_i - nakłady inwestycyjne
- R - koszt robocizny wyrobu
- M - koszt materiałów i elementów handlowych
- p - czteroletnia przewidywana wielkość produkcji

Zgodnie z danymi zawartymi w pkt. 8.2; 8.3; 8.4

$$K_{tp} = 83 \text{ mln } zł$$

$$K_i = 30 \text{ mln } zł - \text{ przewidywane nakłady inwestycyjne}$$

$$R = n \text{ kr} \quad \text{gdzie } n - \text{ liczba roboczogodzin wykonania wyrobu}$$

kr - koszt roboczogodziny produkcyjnej

$$\text{kr} = 1000 \text{ zł}$$

$$n = 10 \text{ h} - \text{ szacunkowa liczba godzin wykonania wyrobu}$$

$$R = 10 \times 1000 = 10 \text{ 000 } zł$$

$$M = 3000 \text{ zł} - \text{ szacunkowy koszt materiałów i elementów handlowych}$$

$$p = 1000 + 1200 + 28000 + 48 \text{ 000} = 89 \text{ 000 } \text{ szt.}$$

więc

$$K = \frac{83000000 + 30000000}{89000} + 10000 + 3000 =$$

$$= \underline{14 \text{ 270 } zł}$$

Powyższą szacunkową analizę kosztu własnego wyrobu wykonano zakładając koszty obowiązujące w roku 1986.

12

Cenę zbytu wyrobu określa się zakładając 20% zysk zapewniający prawidłowy rozwój zakładu produkcyjnego. Wyniesie więc ona :

$$Q = K + 0,2K = 1,2K = 1,2 \times 14\ 270 = 17\ 124 \text{ zł}$$

Okres zwrotu nakładów na uruchomienie produkcji oblicza się ze wzoru:

$$T = \frac{K_{\text{tpp}} + K_i}{E_w}$$

gdzie :

T - okres zwrotu nakładów w latach

K_{tpp} - sumaryczne nakłady na techniczne przygotowanie produkcji w mln zł

K_i - nakłady inwestycyjne w mln zł

E_w - średnie jednoroczne efekty wdrożeniowe w mln zł

$$E_w = \frac{p_4}{4} \cdot 0,2 K = \frac{89\ 000}{4} \cdot 0,2 \cdot 14\ 270 = 63,5 \text{ mln zł}$$

stąd

$$T = \frac{83 + 30}{63,5} = \underline{1,8 \text{ roku}}$$

10. Wstępne rozeznanie patentowe

W pkt. 5.3. założono adaptację licznika f-my MASSI i połączenie go we wspólnej obudowie z miernikiem przepływomierza - nie stanowi to naruszenia obcych praw patentowych. Obszernych badań czystości patentowej wymagają natomiast nowe konstrukcje logometru, czujnika przepływu i układu elektronicznego miernika.

11. Harmonogram prac konstrukcyjnych i technologicznych, przygotowania i uruchomienia produkcji

Tablica 1 zawiera wstępny harmonogram przygotowania i uruchomienia produkcji nowego wyrobu - Przepływomierza zliczającego paliwo pobierane przez silnik ciągnika. W harmonogramie podano zasadnicze etapy prac /B + R/ i /W/, wykonawców poszczególnych etapów, szacunkowe koszty wykonania i przewidywane terminy zakończenia etapów, zakładając podpisanie odnośnych dokumentów i rozpoczęcie prac 1.03.87 r.

12. Wnioski i uwagi końcowe

Opracowanie konstrukcji przepływomierza zliczającego i wskazującego chwilowy przepływ paliwa pobieranego przez silnik wysokoprężny ciągnika rolniczego jest przedsięwzięciem nowatorskim nie mającym odpowiednika w kraju. Z tego względu bardzo ważne jest wnikliwe przeanalizowanie warunków pracy i eksploatacji urządzenia, opracowanie szczegółowych wymagań oraz ścisła współpraca Wykonawcy z Zamawiającym

w etapach dotyczących opracowania konstrukcji modeli oraz badań modeli i prototypów. Badania laboratoryjne i eksploatacyjne modeli i prototypów stanowią istotne i bardzo czasochłonne etapy opracowania konstrukcji i przygotowania produkcji zupełnie nowego wyrobu. To spowodowało, że termin uruchomienia produkcji podany w tablicy 1 /pkt.11/ nie jest zgodny z terminem postulowanym przez Zamawiającego.

Opracowanie, uruchomienie produkcji i szerokie zastosowanie przepływomierzy zliczających jest bardzo potrzebne w obecnej sytuacji gospodarki paliwowo-energetycznej kraju.

Przyniesie to efekty wymierne w postaci zaoszczędzonego paliwa i niewymierne w postaci prawidłowej eksploatacji maszyn i pojazdów.

Tablica 1

Harmonogram prac konstrukcyjno-technologicznych
przygotowania i uruchomienia produkcji

Lp.	Nazwa etapu	Wykonawca	Fazy	Koszty wykonania w mln zł	Termin zakończenia etapu	Uwagi
1.	Opracowanie i wykonanie modeli	PIAP	B+R	6,0 1,0	III kw 87	1,0 mln zł nakłady na adaptację logometru zunifikowan.
2.	Badania laboratoryjne i eksploatacyjne modeli	PIAP ZM URSUS	B+R	1,5 0,5	I kw 88	
3.	Badanie patentowe - arkusz czystości patentowej	PIAP	B+R	0,5	I kw 88	koszty dewiz. 1500 Rbl.
4.	Projekt wstępny	PIAP	B+R	1,5	I kw 88	ustalenie producenta, uzgodnienie wstęp. PKNMiJ
5.	Dokumentacja prototypu	Producent PIAP	B+R	2,0 2,0	II kw 88	
6.	Wykonanie prototypów /10 szt./	Producent PIAP	B+R	2,0 2,0	III kw 88	
7.	Badanie laboratoryjne prototypów	PIAP	B+R	2,0	IV kw 88	
8.	Badnie eksploatacyjne prototypów	ZM URSUS Producent IBMER	B+R	0,5 0,5 0,5	IV kw 88	
9.	Proces legalizacji i aprobaty typu w PKNMiJ	PIAP	B+R	0,5	III kw 88	
		Razem nakłady	B+R	23,0		
10.	Opracowanie dokumentacji serii próbnej	Producent PIAP/współp/	W	2,5 0,5	IV kw 88	
11.	Dokumentacja technologiczna serii próbnej	Producent	W	5,0	I kw 89	
12.	Wykonanie oprzyrządowania	Producent	W	35,0	IV kw 89	
13.	Wykonanie serii próbnej	Producent	W	2,5	II kw 90	
14.	Badanie laboratoryjne serii próbnej	PIAP	W	2,0	I kw 91	
15.	Badanie eksploatacyjne serii próbnej	PIAP ZM URSUS Producent	W	1,0 1,0 0,5	I kw 91	
16.	Dokumentacja konstrukcyjna produkcji seryjnej	Producent	W	0,5	II kw 91	
17.	Dokumentacja technologiczna produkcji seryjnej /procesy + oprzyrządowanie/	Producent	W	1,5	III kw 91	
18.	Wykonanie oprzyrządowania /korekta i uzupełnienie/	Producent	W	1,0	III kw 91	
19.	Uruchomienie produkcji	Producent PIAP-konsult	W	1,0 0,5	IV kw 91	
		Razem nakłady	W	55,0		

Łączne nakłady na techniczne przygotowanie produkcji :

$$K_{tpp} = 23,0 + 55 = 78 \text{ mln zł}$$

15